

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF)

---

1. **ถาม** กกอ. และ สกอ. ควรมีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของตน สกอ. ควรมีบทบาทหลักต้นงบประมาณ เพื่อช่วยขับเคลื่อนคุณภาพอุดมศึกษา และไม่ควรเป็นผู้กำหนดกฎ ระเบียบ (Regulator) แต่ควรเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือเป็นผู้สนับสนุน (Supporter)

ตอบ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ กกอ. มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติและกฎกระทรวงกำหนดให้ สกอ. มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและส่งเสริมการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีอำนาจหน้าที่ ประการหนึ่ง คือ การจัดทำข้อเสนอแนะและมาตรฐานการอุดมศึกษาและแผนพัฒนาการอุดมศึกษา

ในการดำเนินการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สกอ. ได้ศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาของนานาประเทศในปัจจุบัน และเฝ้าระวังผลกระทบและข้อเสียเปรียบที่จะมีผลต่อบัณฑิตไทย และการอุดมศึกษาไทย ผลการติดตามศึกษาพบว่า กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ (National Qualifications Framework: NQF) เป็นเครื่องมือที่ทุกประเทศให้

2. **ถาม** ปัญหาการเทียบคุณวุฒิการศึกษากับคุณภาพการศึกษาเป็นคนละเรื่องกัน

ตอบ ปัจจัยในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ตามที่ TQF กำหนดเพื่อให้สามารถเทียบคุณวุฒิได้กับสากล นั้น จะต้องเกิดจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ อาทิ การออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัย กระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯลฯ ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจะมีผลกระทบต่อการยอมรับคุณวุฒิซึ่งกันและกัน

3. **ถาม** ไม่สมควรอ้างการดำเนินการของประเทศต่างๆ ควรศึกษาสภาพปัญหาการศึกษาของประเทศไทยมากกว่าไปทำตามประเทศอื่น ๆ

ตอบ กรอบมาตรฐานอุดมศึกษาของไทย เป็นผลงานมาจากการวิจัยคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมไทย (โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) และศึกษาวิจัยเทียบเคียงกับคุณลักษณะบัณฑิตในระดับสากล โดยมุ่งให้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิเป็นเครื่องมือที่ใช้ตอบสนองเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก *คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข*

4. **ถาม** ในระยะยาวให้ยกเลิก TQF อำนาจในการสร้างกรอบมาตรฐานการศึกษาควรอยู่กับสมาคมวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษา

ตอบ TQF มีเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นการคุ้มครองผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพที่พึงได้รับ และเป็นการประกันคุณภาพผู้เรียนให้แก่สังคม โดย สกอ. เป็นผู้ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) มาร่วมกันดำเนินการวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐานการจัดหลักสูตร การเรียนการสอนในสาขาของตนเอง ซึ่งจะเป็นมาตรฐานเชิงวิชาการที่ทัดเทียมกับสากลและเอื้อให้เกิดความสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายของนักศึกษาเพื่อการศึกษาต่อ การเทียบโอนหน่วยกิต ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการรับรองคุณวุฒิซึ่งกันและกัน

5. **ถาม** ให้ กกอ. และ สกอ. ออกบันทึกไปถึงมหาวิทยาลัยทุกแห่งชะลอการบังคับใช้ TQF ควรระดับประกาศนียบัตรมาตรฐานคุณวุฒิทั้ง 2 ฉบับ เพราะลิดรอนเสรีภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนตามธรรมชาติของสถาบันและสาขาวิชาต่างๆ และมาเริ่มพิจารณากันใหม่ว่ามีความสำคัญที่จะต้องดำเนินการ TQF หรือไม่ หากจำเป็นต้องดำเนินการให้มาหารือร่วมกันใหม่

ตอบ TQF เกิดจากความร่วมมือระหว่าง สกอ. กับคณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาผ่านกระบวนการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เริ่มตั้งแต่เชิญคณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษามาร่วมศึกษาวิจัยคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมไทย และของต่างประเทศ เปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์จากคณาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต และองค์กรวิชาชีพ โดยจัดประชุมทางวิชาการอย่างต่อเนื่องทุกปีตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา มีการปรึกษาหารือและเชิญคณาจารย์ที่มีการรวมกลุ่มกัน เช่น สภาคณบดีคณะต่างๆ มาเป็นคณาจารย์นาร่องของ TQF เพื่อร่วมกันศึกษาและพัฒนา TQF ให้เป็นไปตามบริบทของประเทศไทยและสามารถเทียบได้กับการดำเนินการของนานาประเทศ มีคณะอนุกรรมการต่างๆ ทำหน้าที่กำกับและให้ความเห็นชอบมาตรฐานคุณวุฒิสายาต่างๆ เพื่อให้มีความยืดหยุ่นที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจะใช้เป็นแหล่งอ้างอิงในการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลายเพราะสามารถเพิ่มเติมเอกลักษณ์จุดเด่นของสถาบันได้อย่างอิสระแต่มีมาตรฐาน ทัดเทียมกับสถาบันอื่นที่เปิดสอนในสาขาเดียวกัน

6. **ถาม** ต้องการให้มาตรฐานผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) มีความยืดหยุ่นที่ตรงกับสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และจะขอปรับให้มีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ 2 กรอบ คือ

- กรอบมาตรฐานคุณวุฒิของสาขาวิทยาศาสตร์
- กรอบมาตรฐานคุณวุฒิของสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์

ตอบ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ 5 ด้าน ได้แก่ (1) คุณธรรม จริยธรรม (2) ความรู้ (3) ทักษะทางปัญญา (4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ (5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านดังกล่าว แต่ละสาขาวิชาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของสาขาวิชา โดยเพิ่มเติมทักษะและจุดเด่นของสาขาและสถาบันอุดมศึกษาได้อีกอย่างอิสระ ในการนี้ สกอ. จึงได้ส่งเสริมให้นำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาในภาพใหญ่ ไปพัฒนาเป็นมาตรฐานคุณวุฒิสายาวิชาต่างๆ โดยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณาจารย์ในสาขา องค์กรวิชาชีพ (ถ้ามี) และผู้ใช้บัณฑิต ในการนี้ สกอ. ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในสายวิทยาศาสตร์ และสายมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ซึ่งเข้าใจในหลักการและข้อเท็จจริงของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ มาร่วมดำเนินการ สรุปผลได้ดังนี้

1. มาตรฐานคุณวุฒิสายาที่ดำเนินการแล้วเสร็จ และประกาศใช้อย่างเป็นทางการ ได้แก่ 1) คอมพิวเตอร์ 2) พยาบาลศาสตร์ 3) โลจิสติกส์ 4) การท่องเที่ยวและการโรงแรม 5) วิศวกรรมศาสตร์ 6) การบัญชี 7) ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 8) ภาษาไทย 9) วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 10) การแพทย์แผนไทยประยุกต์ 11) พยาบาลศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา)

2. มาตรฐานคุณวุฒิสายาที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ ได้แก่ 1) ศิลปกรรมศาสตร์ 2) เศรษฐศาสตร์ 3) สถาปัตยกรรมศาสตร์ 4) รัฐประศาสนศาสตร์ 5) บริหารธุรกิจ 6) แพทย์ศาสตร์ 7) กายภาพบำบัด 8) สัตวแพทยศาสตร์ 9) สาธารณสุขศาสตร์ 10) สิ่งแวดล้อม 11) การเกษตร ป่าไม้ และประมง 12) นิเทศศาสตร์ 13) ประวัติศาสตร์ ฯลฯ

หลักการของ TQF มุ่งเน้นมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการแบ่งกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาได้ด้วย โดยกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของแต่ละกลุ่มสถาบันไว้เป็นหลัก และดำเนินการตามกระบวนการของ TQF ในการบริหารจัดการ การสร้างสังคมฐานความรู้ และบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ของ แต่ละกลุ่ม

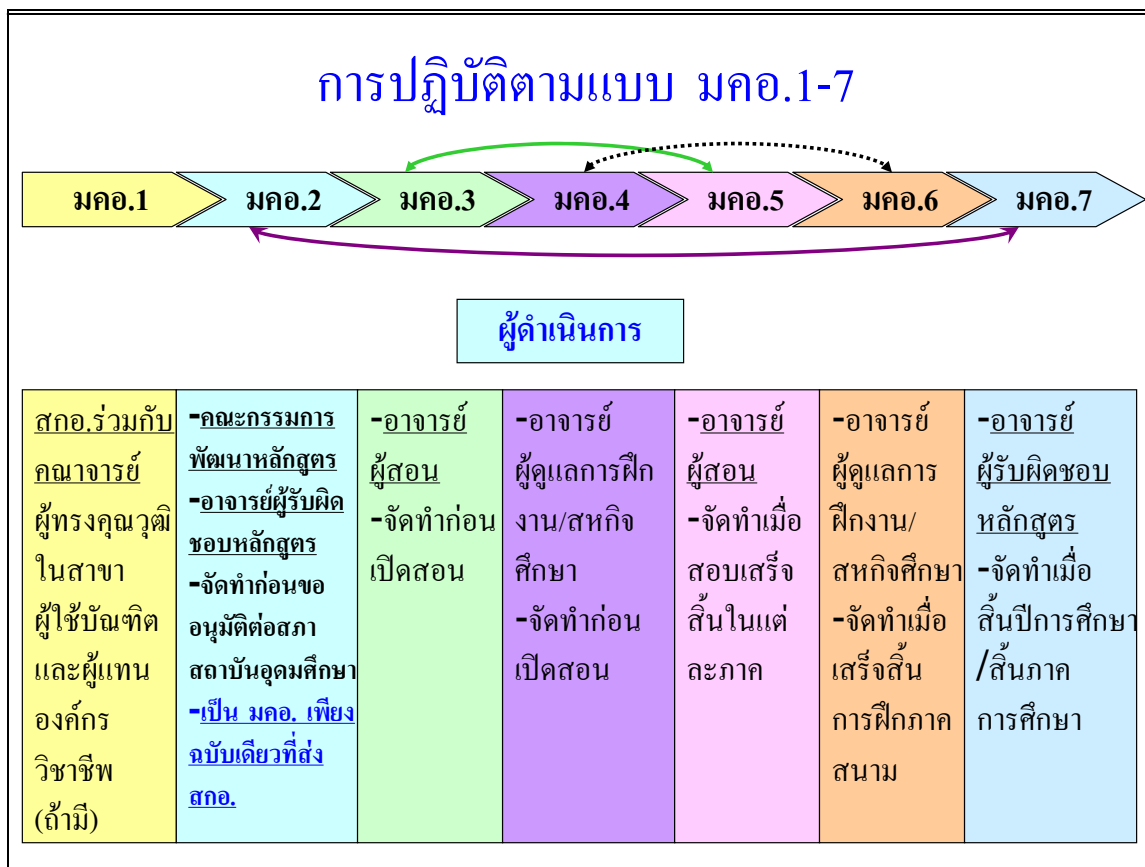
7. ถาม ให้ชะลอการให้ทุนวิจัยการทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา (มคอ. 1) แก่สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ตอบ ทุนวิจัยที่ใช้ในการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา (มคอ. 1) สกอ. ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานและอำนวยความสะดวกให้คณาจารย์ในสาขานั้นๆ จากสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง องค์กรวิชาชีพ (ถ้ามี) และผู้ใช้บัณฑิตได้มีโอกาสมาพบปะสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์และมาตรฐานผลการเรียนรู้ในสาขาของตนเอง แนะนำแนวทางการจัดหลักสูตร การเรียนการสอนเฉพาะสาขาให้มีคุณภาพซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพบัณฑิต จึงเป็นการเตรียมความพร้อมของบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะต่างๆ ที่สามารถแข่งขันกับบัณฑิตของประเทศต่างๆ ในระดับอาเซียน และระดับภูมิภาคอื่นๆ ของโลก เป็นที่น่ายินดีที่ สกอ. ได้รับความร่วมมือจากคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาสาขาต่างๆ รวมทั้งสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ซึ่งมีความเข้าใจในหลักการและข้อเท็จจริงของ TQF มาร่วมจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขาซึ่งจะดำเนินการในลักษณะสาขาใหญ่ๆ กว้างๆ ตามการจำแนกสาขาของ UNESCO ซึ่งขณะนี้แล้วเสร็จ 10 สาขา (และกำลังดำเนินการอีกประมาณ 20 สาขา ดังกล่าวในข้อ 6) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นหลักอ้างอิงในการพัฒนาหลักสูตรตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดเด่นของสถาบันต่อไป

8. ถาม หากต้องมีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ควรเป็นกรอบกว้าง และให้ชุมชนทางวิชาการกำหนดแนวปฏิบัติกันเอง แนวปฏิบัติของ TQF เป็นการเพิ่มความสลับซับซ้อนด้านเอกสารเกินความจำเป็น ลิ่นเปลืองเอกสารมากมายที่จะต้องส่ง สกอ. เสียเวลาในการทำงาน

ตอบ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิเป็นกรอบกว้าง ซึ่งเปิดโอกาสให้มีความยืดหยุ่นที่สาขาวิชา สถาบัน และคณะจะสามารถเพิ่มเติมความเฉพาะเจาะจงและจุดเด่นของตนเอง เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรได้หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสู่ความสำเร็จของ TQF เป็นไปตามขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการบริหารจัดการที่ดี (Plan – Do – Check – Act) โดยเรียกขั้นตอนต่างๆ เป็นแบบอักษรย่อว่า มคอ. 1 - 7 (มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาหมายเลข 1 - 7 แต่ไม่ได้หมายความว่า อาจารย์ทุกท่านจะต้องจัดทำเอกสาร มคอ.1 - 7) เพื่อให้มั่นใจว่า กระบวนการจัดการศึกษามีการถ่ายทอดและปลูกฝังมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรไปถึงผู้เรียนอย่างครบถ้วน เกิดวงจรคุณภาพในการจัดการศึกษา และเกิดวัฒนธรรมคุณภาพในการทำงาน

สำหรับแบบ มคอ. 1-7 นั้น เป็นการแบ่งหน้าที่กันดำเนินการร่วมกันในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง อาจารย์ทุกคนจึงไม่ต้องรับผิดชอบในการจัดทำเอกสารทุกหมายเลข แต่จะเป็นการรวมพลังกันดำเนินการ และไม่จำเป็นต้องผลิตเอกสารมากมายตามที่เข้าใจกันอย่างผิดๆ เพราะแบบ มคอ.หมายเลขต่างๆ สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดทำระบบการจัดเก็บข้อมูลไว้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบความโปร่งใสและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนได้ดังแผนภาพ

- **มคอ.1** มาตรฐานคุณวุฒิสาขา **สกอ.** เป็นผู้ประสานให้คณาจารย์ในสาขาจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ผู้ใช้บัณฑิต และผู้แทนองค์กรวิชาชีพ (ถ้ามี) เป็นผู้จัดทำ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายกำหนดมาตรฐานพื้นฐานที่ควรจะเป็นของสาขาวิชานั้นๆ จากการศึกษาวิจัยร่วมกัน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษานำไปเป็นแหล่งอ้างอิงในการพัฒนาหลักสูตรที่ทุกสถาบันจะสามารถเพิ่มเติมจุดเด่น เอกลักษณะเฉพาะของสถาบันได้อีกอย่างอิสระ หลักสูตรจึงมีความหลากหลาย แต่จะมีมาตรฐานพื้นฐานที่เทียบเคียงกันได้

- **มคอ.2** รายละเอียดของหลักสูตร (**เป็น มคอ.เพียงฉบับเดียวที่ส่ง สกอ.**) และ **มคอ.7** การรายงานภาพรวมผลการดำเนินการของหลักสูตร **จัดทำโดยคณาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร** เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา

- **มคอ.3** รายละเอียดของรายวิชา และ **มคอ.5** การรายงานผลรายวิชา **จัดทำโดยอาจารย์ผู้สอน** มคอ.3 จะมีลักษณะคล้าย Course Syllabus ที่คณาจารย์ทุกท่านต้องจัดทำอยู่แล้วแต่มีส่วนเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับกลยุทธ์วิธีการสอน การวัดและประเมินผลเพื่อให้บัณฑิตบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ต้องการ แบบ มคอ.3 จะเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่จะเอื้อประโยชน์ต่ออาจารย์เองด้วย เพราะมีหัวข้อคล้ายคลึงกันกับเกณฑ์การประเมินผลการสอนของอาจารย์เข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ

- **มคอ.4** การฝึกงานหรือสหกิจศึกษา และ **มคอ.6** รายงานผลการดำเนินการ **จัดทำโดยอาจารย์ผู้ดูแลการฝึก** ทั้งนี้ หากไม่มีการฝึกงานหรือสหกิจศึกษาก็ไม่ต้องจัดทำทั้ง มคอ.4 และ มคอ.6

9. ถาม TQF ขาดการมีส่วนร่วมจากคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

ตอบ สกอ. ได้รับความร่วมมือจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดำเนินการวิจัยคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมไทย (พ.ศ. 2545 -2546) ซึ่งมีการประชุมวิพากษ์มากมายหลายครั้ง และนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย TQF เพื่อการเทียบเคียงกับสากล ต่อจากนั้น สกอ. ได้จัดประชุมทางวิชาการเพื่อขอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในกลุ่มคณาจารย์นำร่องใน 8 สาขา อย่างต่อเนื่องทุก 2 - 3 เดือนในปี พ.ศ. 2551- พ.ศ. 2552 เพื่อพัฒนาตัวอย่างการนำ TQF ไปสู่การปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรและรายวิชาให้มีคุณภาพ และประกาศใช้อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2552 ดังนั้น จะเห็นว่า การจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิมีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา

นอกจากนี้ ในการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา (มคอ.1) สกอ. จะขอความร่วมมือจากที่ประชุมที่มีการรวมกลุ่มกันของคณาจารย์ เช่น ที่ประชุมสมาคมบดีคณะต่างๆ ร่วมกับกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต และองค์กรวิชาชีพ (ถ้ามี) ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะมีส่วนร่วมในการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ และมาตรฐานคุณวุฒิสาขา ซึ่งจะมีกิจกรรมในการประชุมวิพากษ์และขอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคณาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องในสาขาเพื่อให้เกิดความเห็นชอบร่วมกันในการกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิสาขาของตนเอง

10. ถาม ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ข้อ 10 ระบุว่า “กรณีของหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่แล้ว ต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับประกาศนี้ภายในปีการศึกษา 2555” นั้น จะสามารถเริ่มใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2556 ได้หรือไม่

ตอบ สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาโดยคณะกรรมการส่งเสริมและติดตามการดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 2/2554 เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2554 พิจารณาแล้วมีมติให้เป็นหลักการว่า ในกรณีหลักสูตรเดิมที่มีการเรียนการสอนมาก่อนประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาให้แล้วเสร็จภายในปีการศึกษา 2555 และเริ่มใช้หลักสูตรปรับปรุงดังกล่าวในปีการศึกษา 2556 ได้